

Politik, Kuasa dan Pilihan Raya Menurut Al-Mawardi

Ariff Aizuddin Azlan (Dr.)

Fakulti Sains Pentadbiran dan Pengajian Polisi, UiTM Kampus Seremban

Semenjak beberapa abad yang lalu, sarjana sains politik sama ada dari dunia Islam mahupun Barat telah berusaha keras untuk menukilkan satu bentuk integrasi epistemologi di antara konseptual masyhur seperti politik, kuasa dan pilihan raya. Perkaitan jelas yang cuba untuk dihubungkait telah berjaya diletakkan di atas peta kesarjanaan dan dijadikan sebagai rujukan utama oleh generasi-generasi seterusnya. Siapakah Al-Mawardi dan mengapakah karya beliau mempunyai nilai-nilai yang signifikan sehingga boleh dijadikan sebagai tulang belakang dalam bidang sains sosial dan sains politik Islam secara khususnya. Nama sebenar beliau ialah Ali b. Muhamad b. Habib atau lebih dikenali sebagai Abu Hasan Al-Mawardi dan dilahirkan di Basra sekitar tahun 364/974. Beliau merupakan tokoh Islam yang terkenal dalam beberapa bidang seperti sains, hadis, fiqh, perundangan, politik, pentadbiran dan sebagainya.

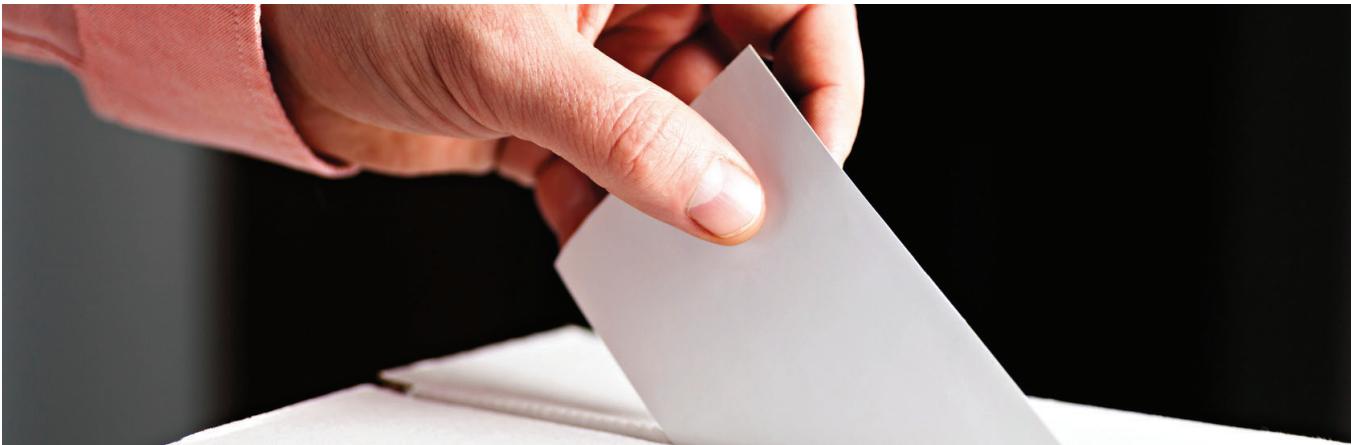
Meminggirkan pemikiran Al-Mawardi di dalam perbahasan politik dan kenegaraan merupakan satu kerugian kerana melalui pengalaman beliau sebagai sebahagian daripada sistem kerajaan dan juga sebagai pakar undang-undang telah mengakibatkan implikasi intelektual ke atas dirinya sendiri dan pengalaman itu diadun dengan penelitian khusus yang membawa kepada kerangka pemikiran. Tambahan pula, Al-Mawardi menghabiskan waktunya hidupnya di bawah pemerintahan Dinasti Buwayhid yang berpusat di Baghdad pada ketika itu yang sarat dengan isu-isu politik, percaturan kuasa dan pentadbiran. Dengan itu, makalah ini berhujah bahawa Al-Mawardi cuba untuk mengimbangi konseptual politik, kuasa, dan pilihan raya melalui landasan Islam dan juga eksploratori pensejarahan.

Sarjana Barat seperti H.A.R. Gibb bertanggungjawab meletakkan pemikiran Al-Mawardi ke dalam konteks ilmiah yang lebih meluas di dalam penulisan beliau yang berjudul 'Teori Khilafah Al-Mawardi'. Magnum opus hasil karangan Al-Mawardi yang dikenali sebagai Al-Ahkam al-Sultaniyya telah dijadikan sebagai asas penghujahan Gibb untuk merelevangkan penjelasan penuh ke atas teori politik Islam-Sunni. Sarjana Islam seperti Eltigani Abdulqadir Hamid pula pernah menyatakan bahawa segala idea politik Al-Mawardi telah diperincikan melalui Al-Ahkam al-Sultaniyya dan kebanyakannya pengkaji pemikiran dan falsafah hampir terlepas pandang akan beberapa kitab Al-Mawardi yang lain seperti Adab al-Dunya wa al-Din, Qawanin al-Wizara, Tashil al-Nadhar wa Ta'jil al-Dafar dan Nasihat al-Muluk. Kitab Al-Ahkam al-Sultaniyya pernah dihujahkan sebagai salah satu karangan pertama di dalam sejarah Islam yang membahaskan secara saintifik mengenai sains politik dan pentadbiran kenegaraan. Pada zaman Al-Mawardi, politik, kuasa dan pilihan raya mungkin difahami melalui kerangka kenegaraan yang berbeza berbanding dengan pemahaman kontemporari yang sering kali menekankan identiti global yang menjurus dan merentasi garisan kemasyarakatan dan idea pembangunan yang bersifat tidak statik.

Melalui *Kitab al-Kharaj* yang dikarang oleh Qadi Abu Yusuf semasa di bawah tumpuan pemerintahan Harun al-Rashid dari Dinasti Abasiyyah, Al-Mawardi mengeluarkan nilai-nilai penting daripada penulisan tersebut sebagai rujukan khusus untuk dimuatkan ke dalam *Al-Ahkam al-Sultaniyya*. Walaupun Al-Mawardi bukanlah sarjana pertama yang berkecimpung di dalam disiplin teori politik Islam namun beliau mula mengatur langkah dengan mengumpulkan isi kandungan penting yang berkaitan dengan perundangan awam dan seterusnya meletakkan ia ke dalam sebuah bentuk penulisan yang sistematik. Malah, tidak hairan jikalau Al-Mawardi diposisikan sebagai sarjana yang mempunyai autoriti untuk membahaskan mengenai sains politik Islam. Koridor autoriti ini disokong dengan kesungguhan yang dipamerkan oleh beliau untuk memposisikan permasalahan intelektual yang terdapat di dalam teori politik Islam dengan menyorot literatur pemikiran politik yang pernah wujud sebelum zaman beliau.

Tujuan utama pembentukan kerajaan membawa kepada pelbagai jenis tafsiran. Seperti yang boleh difahami di dalam konteks pemikiran Barat, di mana penubuhan kerajaan itu adalah untuk menstabilkan masyarakat dengan menerapkan nilai-nilai demokratik ke dalam institusi-institusi asas. Akan tetapi, di dalam konteks Islam, asas kepada pembentukan kerajaan itu menyentuh persoalan epistemologikal dan metafizik seperti posisi Tawhid di dalam kerangka politik dan kenegaraan. Terdapat hujah lain yang mengatakan bahawa sistem politik Barat berpegang utuh kepada pemisahan agama dan politik di dalam ruang lingkup kehidupan manusia manakala Islam pula berpegang kepada penyatuan yang harmoni di antara kedua-duanya. Maka, tugas hakiki sesebuah kerajaan itu adalah untuk mempertahankan Islam sebagai gaya hidup. Dalam hal ini, Al-Mawardi juga berpendapat bahawa sistem politik Islam ini merupakan kesinambungan daripada fungsi tradisi kenabian zaman dahulu dan bertindak sebagai benteng untuk mempertahankan kepercayaan dan sumber pentadbiran negara yang dominan.

Di dalam Al-Ahkam al-Sultaniyya, Al-Mawardi telah memperincikan dengan jelas mengenai hala tuju kuasa dari perspektif Islam. Beliau berhujah bahawa Tuhan merupakan punca kuasa yang utama dan pemimpin telah diutuskan oleh-Nya untuk bertindak sebagai penyambung kepada legasi kenabian dan juga sebagai pembimbing ummah. Urusan penting seperti pengurusan politik telah ditugaskan kepada manusia agar mereka boleh mencari titik persamaan yang disepakati ramai. Dihujahkan bahawa konsep seperti Imamah atau kepimpinan adalah perkara asas yang utama di dalam sesebuah entiti kenegaraan dan melalui Imamah juga kepentingan awam di dalam kerangka ummah boleh dipelihara dan dikenalkan. Justeru itu, pembentukan Imamah boleh direalisasikan melalui dua cara iaitu melalui; proses pilihan raya bagi mereka yang mempunyai kuasa dan pengaruh serta melalui perwakilan imam atau pemimpin yang terdahulu. Penghujahan Al-Mawardi mengenai posisi kuasa itu menjelaskan bahawa pemilihan imam mestilah dilakukan secara tertib dan sistematik dan Al-Mawardi juga telah memperincikan beberapa kualiti utama yang perlu dimiliki oleh seorang imam. Seperti yang pernah diutarakan oleh Plato di dalam The Republic mengenai kepentingan kualiti seorang raja berfalsafah di mana ia merangkumi kemahiran politik dan ilmu kefalsafahan. Al-Mawardi juga menekankan prinsip yang sama di mana seseorang imam itu perlulah berlaku adil dan saksama dan memiliki kebijaksanaan dalam hal yang berkaitan dengan pemerintahan.

Akhir sekali boleh disimpulkan bahawa sumbangan Al-Mawardi di dalam disiplin sains politik Islam adalah signifikan. Penghujahan Al-Mawardi mengenai konseptual politik, kuasa, dan pilihan raya direncanakan sebaik mungkin dengan bersandarkan secara khusus ke atas peranan ilmu wahyu yang merangkumi segala aspek gaya kehidupan manusia. Sebahagian besar ayat di dalam Al-Quran tidak membincangkan secara khusus mengenai apakah jenis sistem politik yang benar-benar sesuai yang boleh diadaptasi sepenuhnya. Hal ini memberikan satu signal atau isyarat yang substantif bahawa Tuhan mengiktiraf peranan politik yang dimainkan oleh hamba-Nya dengan syarat bahawa Tawhid dijadikan sebagai tunjang utama dalam apa jua bentuk hubungan sesama manusia. Kerangka yang diilhamkan oleh Al-Mawardi mencadangkan bahawa autoriti politik adalah satu keperluan yang setara dengan penggunaan akal dan autoriti politik Islam seperti Imamah merupakan kombinasi di antara keperluan dan justifikasi akal yang tidak tergelincir dari kerangka ilmu wahyu. Oleh itu, teori sains politik Islam masih lagi relevan untuk dijadikan sebagai instrumen untuk menganalisis permasalahan sosial yang bersifat semakin kompleks dari zaman ke zaman.